

BANKA MALİ TABLOLARININ KONSOLİDASYONU ve OYAK BANK AŞ.'DE BİR UYGULAMA

Yrd. Doç. Dr. Necdet SAĞLAM
Anadolu Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İşletme Bölümü

ABSTRACT

Many companies are members of bodies of undertaking and consolidated accounts must be draw up so that financial informarion conserning such bodies of undertaking may be conveyed to members and third parties. Turkish Banks shall draw up consolidated accounts and consolidated annual reports in accordance with Banking law and regulation on 10.05.1997. In this article we studied consolidation, regulation of consolidation, power of control, preparing consolidated balance sheet and profit and loss account. We has also studied OYAK BANK case.

ÖZET

Günümüzde, bankaların çoğunluğu bir kurumlar topluluğunun üyesi ve bir çok bankanın bağlı kuruluşları ile iştiraklere mevcuttur. Bankaların hazırlamış oldukları mali tablolar kendileri hakkında bilgi sunmakta, bağlı kuruluşları veya kurumlar topluluğu hakkında bilgi sunmamaktadır. Bu nedenle, kurumlar topluluğu hakkında bilgi elde etmek için mali tabloların konsolide edilmesi gerekir. 10.05.1997

tarihinde Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 51. maddesinin 5. fıkrasına dayanarak "Bankaların Konsolide Mali Tablolar Düzenlemesine ve Konsolide Mali Tabloların İlanına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ" 22985 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Bu tebliğ ile Türk Bankaları ilk kez 1997 yılına ait mali tabloları konsolide etmeye başlamışlardır. Çalışmada konsolidasyon kavramı ve kuralları, kontrol etme gücünün tespiti, konsolide bilanço ve gelir tablosu hazırlanması üzerinde durulmuş ve Oyak bank AŞ.'de bir uygulama yapılmıştır.

1.GİRİŞ

Konsolide mali tablolar, kurumlar topluluğuna dahil ana ortaklık ile bağlı ortaklıkların ve kontrolü ana ortaklıkta olan iştiraklerin ve sınırlı iştiraklerin aktif, pasif, gelir ve giderleri ile gayri nakdi yükümlülüklerini tek bir ortaklığa aitmiş gibi göstererek, topluluğun bir bütün olarak finansal durumu ve faaliyet sonuçları hakkında tasarruf sahiplerine, finansal yatırımcılara, denetim mercilerine ve ilgili diğer kişilere bilgi vermek amacıyla düzenlenmektedir.

Gelişmiş ülkelerde, yıllar önce konsolide mali tablo düzenleme zorunluluğu getirilmiştir. 1977 Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesince 3 nolu "Konsolide Mali Tablolar Standardı" yayınlanmıştır. Daha sonra 1 Ocak 1990'da bu standart revize edilerek 27 nolu uluslararası muhasebe standardı "Konsolide Mali Tablolar ve Bağlı Şirketlere Yatırımların Muhasebeleştirilmesi" olarak tekrar yayınlanmıştır.

Diğer taraftan Avrupa Birliği'nde 13 Temmuz 1983 tarih 83/349/EEC sayılı direktif ile konsolide mali tablo düzenleme zorunluluğu getirilmiştir. Bu zorunluluğun uygulaması ise, 83/635/EEC sayılı ve 13-6-1983 tarihli Bankaların ve Diğer Mali Kurumların Mali Tabloları ve Konsolide Mali Tabloları direktifi ile yürürlük kazanmıştır.

Türkiye konsolide mali tablo hazırlanmasıyla ilgili yıllardır çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan ilki, Sermaye Piyasası Kurulu'nun seri XI ve 8 nolu "Sermaye Piyasası'nda Konsolide Mali Tablolara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliği" taslağıdır. Daha

sonra Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği(TURMOB) bünyesinde oluşturulan Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) tarafından 1997 yılında Konsolide Mali Tablolar Standardı yayınlanmıştır. Bu standardın uygulanması ihtiyaridir ve her hangi bir yükümlülük bulunmamaktadır.

10.05.1997 tarihinde Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 51. maddesinin 5. fıkrasına dayanarak "Bankaların Konsolide Mali Tablolar Düzenlemesine ve Konsolide Mali Tabloların İlanına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ" 22985 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Bu tebliğ ile bankalara konsolide mali tablo hazırlama yükümlülüğü getirilmiştir. Bu Tebliğe göre, konsolide mali tablo düzenlemekle yükümlü bankalar, konsolide mali tablolar ile bunlara ilişkin dipnotları ve eklerini 1997 yılının birinci 6 aylık dönemi sonundan başlamak üzere hazırlamaya başlayacaklardır. Diğer taraftan konsolide mali tabloların bu Tebliğinde belirtilen usul ve sürelerde ilgili mercilere verilecek ve kamuya ilan edeceklerdir.

Bu makalede, Banka Mali Tablolarının Konsolidasyonu, konsolidasyon için gerekli koşullar, konsolidasyon ilke ve yöntemleri ele alınarak incelenecek ve OYAK BANK AŞ.'de bir uygulama yapılacaktır.

2. KONSOLIDASYON KAVRAMI VE KAPSAMI

2.1 Konsolidasyon Kavramı

Konsolide, Fransızca kökenli bir sözcüktür. Sağlamlaştırmak takfiye etmek anlamına gelmektedir. Konsolidasyon ise, sağlamlaştırma, takfiye demektir. Türkçe'deki kullanımı dar ve geniş anlamı ile olmaktadır. Geniş anlamıyla kamu maliyesinde kısa süreli borçların uzun süreli hale getirilmesi anlamında ve dar anlamıyla mali

tabloların birleştirilmesi için kullanılmaktadır. Sözcüğün bu anlamı, konsolide sözcüğünün mali tablolarla ilgili işlevine uymaktadır¹.

Bu çerçevede konsolidasyon; bir kurumlar topluluğuna dahil ana ortaklık² ile bağlı ortaklıkların ve kontrol gücüne sahip olunan iştiraklerin ve diğer ortaklıkların varlık, borç, sermaye gelir ve giderlerinin tek bir ortaklık şeklinde gösterilerek topluluğun finansal durumunu ve faaliyet sonuçları hakkında gerçeğe uygun ve güvenilir bilgi sunma³ işlemi olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifade ile, bir grubun ve bağlı ortaklıklarının faaliyet sonuçlarını tek bir ekonomik birim olarak ifade edilmesidir.⁴ Bu süreç içinde ana ortaklık ile bağlı ortaklıkların mali tabloları birleştirme tekniği ile birleştirilerek konsolide mali tablolar hazırlanır. Konsolide mali tablolar genelde birleştirilmiş bilanço ve gelir tablosudur. Bu tabloların dışındaki diğer mali tablolar da birleştirilebilir.⁵ Ancak, bunlardan sağlanacak yararlar fazla değildir. Diğer taraftan birleştirilmiş mali tablolardan hareketle özsermaye değişim tablosu, fon akış tablosu gibi tabloları düzenlemek mümkündür.

2.2 Bankalarda Konsolidasyonun Kapsamı

Bankalarda konsolidasyonun kapsamı Bankaların Konsolide Mali Tablolar Düzenlemesine ve Konsolide Mali Tabloların İlanına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ 7. maddesinde yer almaktadır. Konsolide mali tablo düzenlemekle yükümlü olan finansal

¹ GÜVEMLİ Oktay, **Kurumlar Topluluğunun Muhasebe, Finansman, Vergi ve Ticaret Hukuku Açısından Yönetimi**, (Marmara Üniversitesi Nihat Sayar Eğitim Vakfı Yayın No:451/684, İstanbul) 1993, s.36.

² Sermaye ve yönetim ilişkileri çerçevesinde, üzerlerinde kontrol gücüne sahip olduğu bağlı ortaklıkları ve/veya iştirakleri ve/veya sınırlı iştirakleri bulunan, yurtiçinde kurulu diğer bir bankanın bağlı ortaklığı durumunda bulunmayan, 3182 sayılı Bankalar Kanunu kapsamında faaliyet gösteren yurtiçinde kurulu bankaları ifade etmektedir.

³ TURMOB, **Türkiye Muhasebe Standartları** 1997, (Türmob yayın no: 32, Turmodesk Seri No: 1, Ankara) 1997, s. 67

⁴ Josef A WISEMAN, James A. GASHIN, **Theory and problem of Advanced Accounting**, (Mc Graw - Hill Inc. Newyork) 1991, s.92

⁵ AKDOĞAN Nalan, **Türkiye XI. Muhasebe Eğ. Sempozyumu, Tebliğ, Kıbrıs** 1991, s.7

kurumlar topluluğuna dahil olan bankalardan, ana ortaklık ile tali ortaklıkların⁶ mali tabloları, ana ortaklık niteliğindeki bankanın merkezinin bulunduğu yer hariç, diğer ortaklıkların merkezlerinin nerede olduğuna bakılmaksızın konsolidasyon işlemine dahil edilir. Finansal kurumlar topluluğundaki tali ortaklıklarla beraber, üzerinde ilgili toplulukça önemli etkinliğe sahip olunan⁷ finansal kurumun/kurumların bulunması halinde bunlarda, finansal kurumlar topluluğu üyelerinin üzerlerinde önemli etkinliğe sahip olduğu ortaklıkların mali tabloları "Özsermaye Yöntemi" (Equity Method) kullanılarak konsolidasyon işlemine dahil edilir⁸.

Mali tabloları konsolidasyon kapsamına alınan ana ortaklık çatısı altındaki tali ortaklıkların, üzerlerinde kontrol gücüne sahip oldukları başka finansal ortaklıklarının bulunması durumunda ise, söz konusu dolaylı bağlı ortaklıklar, iştirakler ve/veya sınırlı iştirakler de ana ortaklığın tali ortaklıkları olarak kabul edilerek, bunlara ilişkin mali tablolar konsolidasyon işlemine dahil edilirler.

Ana ortaklık veya kurumlar topluluğuna hisseleri satın alınarak yeniden yapılandırılan, içindeki finansal sıkıntıdan kurtarmak için çalışılan ve bu şekilde kontrol altına alınan ortaklıklar da konsolidasyon kapsamına alınır.

3. BANKALARIN KONSOLİDE MALİ TABLolar DÜZENLEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

1997 yılında yukarıda bahsedilen tebliğ ile ana ortaklık niteliğindeki bankalara konsolide mali tablo düzenleme yükümlülüğü

---

⁶ Mali tabloları bu Tebliğ hükümlerine göre ana ortaklık banka nezdinde konsolide edilecek bağlı ortaklıkları, iştirakleri, sınırlı iştirakleri ifade eder.

⁷ Finansal kurumlar topluluğunun, bir banka veya finansal kuruluş niteliğine sahip ortaklığın hissedarlarına ilişkin oy haklarında doğrudan veya dolaylı olarak kontrol gücüne sahip olmayıp, sermayesinin doğrudan ve/veya dolaylı olarak en az %10'unu elinde bulundurması durumunda, bu ortaklığın yönetiminde ve finansal politikasını kararlaştırmada önemli bir katılıma ve etkinliğe sahip olmasını ifa eder.

⁸ Bankaların Konsolide Mali Tablolar Düzenlemesine ve Konsolide Mali Tabloların İlanına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ, Resmi Gazete 10.05.1997 Cumartesi Sayı: 22985 (Asıl) 10-1/c. maddesi

getirilmiştir. Finansal kurumlar topluluğuna⁹ dahil ortaklıkların mali tabloları ana ortaklık nezdinde konsolide edileceği ve diğer hissedar ile beraberce kontrol ettiği finansal kurumların mali tabloları da ana ortaklık banka nezdinde konsolide edilecektir. Topluluğa dahil ortaklıkların farklı finansal hizmetler vermeleri ve mali sektörde farklı alanlarda çalışmalarını konsolide mali tablolar hazırlanmasına engel teşkil etmeyecektir.

Ana ortaklık bankanın, sadece, üzerlerinde önemli etkinliğe sahip olduğu finansal ortaklıklarının mevcut olması durumunda, anılan bankanın konsolide mali tablolar düzenleme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Diğer yandan çeşitli nedenlerle bazı ortaklıklar konsolidasyon kapsamına alınması doğru olmayabilir. Aşağıda belirtilen durumlardan birinin olması veya gerçekleşmesi halinde, ilgili ortaklıklara ait mali tablolar konsolidasyon kapsamına alınmaz.¹⁰

a- Ortaklıkların banka veya finansal kuruluş niteliğine sahip olmaması.

b- Ana ortaklığın, tali ortaklıklar üzerindeki kontrolünün geçici¹¹ olması.

c- Ana ortaklığın sahip olduğu sermaye payı veya oy hakkı veya yönetimin çoğunluğunu belirleme hakkının, bağlı ortaklığı,¹² iştiraki¹³

---

⁹ Finansal (Mali) Kurumlar veya Kuruluşlar: Bankalar, sigorta ve reasürans şirketleri, özel finans kurumları, finansal kiralama şirketleri, finansman şirketleri, faktoring şirketleri, sermaye piyasası aracı kurumları, risk sermayesi kuruluşları, portföy yönetim ve yatırım danışmanlığı şirketleri, yatırım ortaklıkları, genel finans ortaklıkları, yetkili müesseseler, gayrimenkul yatırım ortaklıkları gibi hem yurtiçinde kurulu, hem de yabancı ülke mevzuatına göre yurtdışında kurulu ortaklıkları ifade eder.

¹⁰ A.g. Tebliğ, Madde 8-

¹¹ Geçici kontrol, ilgili ortaklığın üzerinde kesintisiz şekilde 6 aydan fazla sürdürülmeyecek kontrol etme gücünü ifade etmektedir.

¹² Bağlı Ortaklıklar: Sermaye ve yönetim ilişkileri çerçevesinde ana ortaklık tarafından doğrudan ve/veya dolaylı olarak; 1) hisselerinin %50'sinden fazlasına; veya, 2) toplam oy hakkı içinde %50'den fazla oranda oy hakkına; veya, 3) yönetim kurullarında çoğunluğu seçme hakkına, sahip olunan, Bankalar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve kendi özel mevzuatı kapsamında faaliyet gösteren yurtiçinde kurulu bankalar ve diğer finansal kuruluşlar ile ilgili ülke mevzuatına göre yurtdışında kurulu bulunan ve faaliyet gösteren bankalar ve diğer finansal kuruluşları, ifade eder.

ve sınırlı iştiraki kontrol etme gücünü sağlamaması ya da sözleşme veya mevzuat hükümleri nedeniyle ya da diğer zorlayıcı nedenlerle söz konusu ortaklıkların kontrol edilmesinde ana ortaklığın sürekli olarak bir kısıtlama ile karşılaşması.

d- Tali ortaklıkların uzun dönemli ciddi kısıtlamaların bulunduğu bir ortamda faaliyet göstermesi nedeni ile ana ortaklığın, bu ortaklıkların üzerindeki kontrolünün imkansız hale gelmesi.

e- Konsolide mali tabloların düzenlenmesi için gerekli mali tablo ve bilgilerin ana ortaklıkça elde edilmesinde yasal sınırlamalar ile yurtdışındaki farklı ortaklıkların sahip oldukları muhasebe düzenleri bakımından yetkili organa tevsik edilen önemli kısıtlamaların bulunması.

f- Bağlı ortaklıklar, iştirakler ve sınırlı iştiraklerin ayrı ayrı aktif toplamlarının ana ortaklığın aktif toplamının %1'inden az olması durumlarında bu ortaklıklardan konsolide mali tablo hazırlaması istenmez.

4. KONTROL ETME GÜCÜNÜN BELİRLENMESİ

Konsolide mali tablo hazırlanabilmesi için, bankaların ana ortaklık olarak bağlı ortaklıkları kontrol etmesi gerekmektedir. Direkt veya dolaylı bir kontrol, kontrol etme gücünün belirlenmesi ve ana ortaklığın oy haklarının hesabı ile belirlenebilir. Kontrol etme gücünün belirlenmesinde önemli bir nokta ana ortaklığın oy haklarının hesabıdır. Kontrol etme gücü aşağıdaki kriterlere göre tespit edilir.¹⁴

a- Kendi adına, ancak ana ortaklık, bağlı ortaklık, iştirakin ve/veya sınırlı iştirakin hesabına iş yapan üçüncü bir kişinin ve tali ortaklıkların "oy hakları", ana ortaklığın oy haklarına ve yönetim ve denetim kurulları ile üst yönetim kadrolarını görevlendirme ve görevden alma haklarına ilave edilir.

b- Oy hakları toplamının hesabında yukarıdaki (a bendindeki) toplam haklardan aşağıdakilerin çıkarılması ile bulunur:

---

¹³ İştirakler: Sermaye ve yönetim ilişkileri çerçevesinde ana ortaklık tarafından doğrudan ve/veya dolaylı olarak; 1) hisselerinin en az %10'una, en fazla %50'sine kadar sahip olunan; veya, 2) aynı oranlar arasında oy hakkına sahip olunan,

¹⁴ A.g. Tebliğ, Madde 6-

i) Ana ortaklık ile tali ortaklıkların mülkiyetinde bulunan hisse senetlerinin üçüncü kişilerce kullanılan hakları.

ii) Ortaklığın menkul kıymet yatırımı şeklinde elinde bulundurduğu hisse senetlerine ilişkin olarak, üçüncü kişilerden¹⁵ alınan talimatlara göre kullanılan oy hakları ile ortaklığın normal faaliyetlerinin sürdürülmesi kapsamında verilen borçlara teminat olarak alınan hisse senetlerinden doğan her türlü haklar.

Finansal kurumlar topluluğunu¹⁶ kontrol, tek başına kontrol veya beraberce kontrol etme¹⁷ şeklinde olabilir. Aşağıda belirtilen şartların bulunması durumunda , ana ortaklık niteliğine sahip bir bankanın bir ortaklığı tek başına veya beraberce kontrol etme gücüne sahip olduğu kabul edilir. Bu konuda Uluslararası Muhasebe Standartlarında ve TMSDESK tarafından yayınlanan standartlarda bir konsensus vardır.¹⁸;

a- Ana ortaklık bankanın ilgili ortaklığın sermayesinde %50'nin üzerinde bir paya sahip olması.

b- Ana ortaklık bankanın ilgili ortaklığın hisseye bağlı oy haklarının çoğunluğuna sahip olması.

---

¹⁵ Üçüncü kişiler, finansal kurumlar topluluğunu tek başına ve beraberce kontrol gücüne sahip ortaklar dışındaki kişilerdir. Söz konusu üçüncü kişilerin, kurulmuş bulunan kontrol gücü hilafına verebilecekleri talimatlara dayanılarak ilgili ortaklığın yönetim kurulunda kullanılan oy hakları kontrol etme gücünü azaltıcı bir unsur olarak kabul edilir

¹⁶ Finansal Kurumlar Topluluğu: Hukuksal yönden birbirlerinden bağımsız olmakla birlikte, sermaye, yönetim ve denetim açısından birbirleriyle ilişkili; planlama organizasyon, sevk ve idare, finansman bakımından ana ortaklık çatısı altında hakim sermaye grubunca koordine edilen, finansal kurum niteliğine sahip bağlı ortaklıklar, iştirakler ve sınırlı iştirakler ile bu ortaklıkları doğrudan, dolaylı ve/veya beraberce kontrol gücüne ve doğrudan veya dolaylı olarak katılınan finansal ortaklıklar üzerinde önemli etkinliğe sahip, yurtiçinde kurulu banka ana ortaklığından meydana gelen grubu ifade eder.

¹⁷ Ortaklığın sermayesini temsil eden payların, ortak bir politika izlenmesi fikri ile ortaklığın yönetim kurullarını beraberce atayan sınırlı sayıda üye veya hissedar tarafından elde tutulması durumunda, bu ortaklığın doğrudan ve/veya dolaylı olarak finansal kurumlar topluluğu üyeleri ile diğer hissedarlar/üyeler tarafından beraberce kontrol edilmesidir.

¹⁸ A.g. Tebliğ, Madde 5-

c- Ana ortaklık bankanın ilgili ortaklığın yönetim ve denetim kurulu üyelerinin çoğunluğunu seçme veya görevden alma, üst kademe yöneticilerini görevlendirme hakkına sahip olması.

d- Ana ortaklık bankanın, hissedarlık ilişkisi içinde olduğu ortaklığın kabul ettiği bir anlaşmadaki veya ana sözleşmesindeki bir hüküm veya ilgili mevzuat hükümleri uyarınca bu ortaklığın yönetimine ve yönetim kararlarına etkide bulunma imkanına sahip olması.

e- Ana ortaklık bankanın, hissedarlık ilişkisi içinde olduğu ortaklığın, yönetim ve denetim kurullarında görevli üyelerin ve üst kademe yönetiminde görevli yöneticilerin çoğunluğunu, konsolide mali tabloların hazırlanmasında esas alınan cari faaliyet dönemi ile bundan bir önceki faaliyet döneminde kendi oy hakkını kullanarak fiilen görevlendirmiş bulunması.

f- Ana ortaklık bankanın hissedarlık ilişkisi içinde olduğu ortaklığın diğer hissedarları ile yapılan anlaşmaya dayanarak veya yasal bir düzenleme gereği oy hakkı çoğunluğunu tek başına kontrol etmesi¹⁹ durumlarında kontrol etme günün varlığından söz edilir.

5. KONSOLİDE MALİ TABLO DÜZENLEME ESASLARI ve YÖNTEMLERİ

5.1 Genel Esaslar

Konsolide mali tabloların hazırlanabilmesi için konsolidasyona tabi tutulacak topluluk şirketlerinin aynı muhasebe standartlarını uygulaması gerekir. Farklı standartların uygulanması durumunda, gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra konsolide mali tablolar

---

¹⁹ Ana ortaklığın, bir diğer ortaklığın doğrudan ve/veya dolaylı olarak sermayesine katılması neticesinde hissedar oy haklarında çoğunluğa ve/veya bu ortaklığın yönetim ve denetim kurulları üyeleri ile üst yönetimin çoğunluğunu tayin etme hakkına sahip olduğu durumları ifade eder.

hazırlanır²⁰. Tebliğde konsolide mali tablo düzenlenmesinde uyulacak esasları şu şekilde belirtilmiştir.²¹

a- Banka konsolide mali tabloları; konsolide bilanço, konsolide gelir tablosu, nakit akım tablosu, özkaynaklar değişim tablosu ile diğer konsolide mali tablolar ile bunların dipnot²² ve eklerinden oluşur. Tebliğde, daha sonra inceleneceği gibi, sadece konsolide bilanço ve gelir tablosu şekli verilmiştir. Nakit akım tablosu, özkaynaklar değişim tablosu ile diğer konsolide finansal tabloların şekilleri Hazine Müsteşarlığı tarafından ayrıca hazırlanacağı belirtilmiştir.

b- Banka konsolide mali tabloları, konsolidasyona dahil edilen ortaklıkların tümünün mali bünyesini, aktiflerini, pasiflerini, gelir ve giderlerini, gayri nakdi yükümlülüklerini, kar ve zararlarını, "Bankalarca Uygulanacak Muhasebe Standartları, Tek Düzen Hesap Planı ve İzahnamesi"nde yer alan usul ve esaslara göre gerçeğe uygun, doğru ve tam olarak gösterecek şekilde hazırlanacaktır. Bunun aksi durumunda ise, konsolide mali tabloların hazırlanması sırasında söz konusu ortaklıkların mali tablolarında, ilgili hesapların yeniden revizyonu suretiyle gerekli düzeltmeler yapılarak muhasebe standartlarına uygunluk sağlanmalıdır. söz konusu uygunluğun zorunlu nedenlerle sağlanamadığı durumlarda uyumsuz kalemler de konsolidasyon işlemine dahil edilir. Ancak konsolide mali tablo dipnotlarında, ortaya çıkan farklılıklar konusunda gerekli açıklamalar yapılmalıdır.

c- Mali tabloları konsolidasyona dahil edilen ortaklıkların mali bilgileri "Konsolide Mali Tablolar Çalışma Formu" üzerinde birleştirilerek tek bir ortaklığın finansal yapısını göstermişçesine konsolide mali tablolar düzenlenmelidir. Konsolide mali tablolar çalışma formu ana ortaklık tarafından bilgisayar ortamında oluşturulabilir bu durumda bu işlemlere ilişkin kayıtların dökümleri, ana ortaklık tarafından, yetkili organın denetimi için 5 yıllık bir süre ile korunmalıdır.

²⁰ TURMOB, **Türkiye Muhasebe Standartları** 1997, (Türmob yayın no: 32, Tumudesk Scri No: 1, Ankara) 1997, s.71

²¹ A.g. Tebliğ, Madde 9

²² Bkz. Ek-1

d- Banka konsolide mali tabloları, ana ortaklığın mali tablolarının düzenlendiği tarih itibariyle hazırlanmalı ve konsolidasyon kapsamına alınan ortaklıkların mali tabloları ile ana ortaklığın mali tablolarının düzenlenme tarihleri esas itibariyle aynı olmalıdır.

e- Ana ortaklık ile mali tabloları konsolidasyon işlemine tabi tutulan ortaklıkların hesap dönemlerinin kapanış tarihleri ya da mali tablolarının düzenlenme tarihleri arasında üç aydan fazla bir süre olması halinde, konsolidasyonda söz konusu ortaklıklar için ara dönem geçici mizanları veya ana ortaklığın hesap dönemi dikkate alınarak hazırlanan özel mali tablolar kullanılır. Eğer ara dönem geçici mizanları ve özel mali tabloların hazırlanması mümkün değil ise, söz konusu ortaklıkların hesap dönemlerinin kapanış tarihleri ya da mali tablolarının düzenlenme tarihleri arasındaki farkın üç aylık süreyi aşmaması koşuluyla mali tablolar üzerinde düzeltmeler yapılarak konsolidasyon işlemine devam edilir. Bu konuda konsolide mali tablo dipnotlarında bilgi verilir.

f- Faaliyet yılı veya raporlama dönemi içinde mali tabloları konsolidasyon kapsamına alınan ortaklıkların sayı ve türlerinde, iş yapılarında önemli değişiklikler meydana gelmişse, konsolide mali tablolara ilişkin dipnotlarda, birbirini takip eden konsolide mali tabloların doğru bir yargıya ve sağlıklı bir karara varılacak şekilde karşılaştırılmasını sağlayabilecek bilgilere yer verilmelidir.

5.2 Konsolidasyon Yöntemleri

Mali tabloların konsolidasyonunda çeşitli yöntemler kullanılır. Bunlar; tam konsolidasyon, kısmî²³ veya oransal konsolidasyon ve özsermaye yöntemine göre konsolidasyondur.

---

²³ Bkz.GÜVEMLİ Oktay, Kurumlar Topluluğunun Muhasebe, Finansman, Vergi ve Ticaret Hukuku Açısından Yönetimi, Marmara Üniversitesi Nihat Sayar Eğitim Vakfı Yayın No:451/684, İstanbul 1993, s.46-47

a. Tam Konsolidasyon

Tam konsolidasyonda (Birc bir veya %100 konsolidasyon) bağlı kurumun bilançosunun varlık ve sermayesiyle, gelir tablosunun da tamamı ana kurumun bilanço ve gelir tablosu ile²⁴ birleştirilir.

Diğer bir ifade ile tam konsolidasyon, sermayelerinin tamamına sahip olunmasa da, finansal kurumlar topluluğuna dahil olan ve konsolidasyon kapsamına alınan banka ve diğer finansal kuruluşların karşılıklı hesaplarının "Konsolide Mali Tablolar Çalışma Formu" üzerinde mahsup edilmesi suretiyle ana ortaklık haricindeki diğer ortaklıkların aktif, pasif, gelir, gider ve gayri nakdi yükümlülüklerinin tamamının ana ortaklığın aktif, pasif, gelir, gider ve gayri nakdi yükümlülükleri ve konsolide mali tablo hazırlama kurallarına uygun olarak birleştirilmesidir. Bu yöntemde, finansal kurumlar topluluğu dışındaki kısma düşen payın bilanço ve gelir tablosunda ayrı olarak gösterilir.

	(A) Bankası ve (B) Bağı Ort. Konsolide Mali Tablolar Çalışma Formu (milyar TL)					
	(A) Bakası		(B) Bağı Ort. Fİliminasyon		Konsolide Ed. Bilanço	
	Borç	Alacak	Borç	Alacak	Borç	Alacak
Nakit Değerler	103		56			159
Bağı Ort. (B)	160			160		
Sabit Kıy. (net)	190		135		325	
Mevduat		169		31		200
Sermaye (A Bank)		200				
Yedek Akçe (A Bank)		60				60
Net Kar (A Bank)		39				39
Kar Payı (A Bank)	15				15	
Sermaye (B Bağı)				100	100	
Yedek Akçe (B Bağı)				50	50	
Net Kar (B Bağı)				20	20	
Kar Payı (B Bağı)			10		10	
TOPLAM	468	468	201	201	499	499

Yukarıda örnekte görüldüğü gibi (A) Bankası ile (B) Bağı Ortaklığı mali tabloları tam konsolidasyon yöntemine göre birleştirilmiş ve bilanço toplamı 499 milyar lira olmuştur. Bağı ortaklıklardan olan yatırımlar, sermaye, yedek akçeler ve net kar ve

²⁴ AKDOĞAN Nalan, s.23

kar payı karşılıklı olarak elimine edildikten sonra konsolide bilanço oluşturulmuştur.

b. Oransal Konsolidasyon

Oransal konsolidasyonda (Pro rata method), ana ortaklığın, bağlı ortaklıklardaki sermaye payı oranında bilanço ve gelir tablosu kalemlerindeki oranları bulunur ve bulunan bu tutarlar ana ortaklığın mali tablolarıyla birleştirilir. Örneğin ana ortaklığın bağlı ortaklıkdaki payı %69 ise alacaklar kaleminin %60'ı konsolide bilançoya alınır.

Konsolidasyon kapsamına alınan ortaklıkların aktif, pasif, gelir, gider ve gayri nakdi yükümlülüklerinin, bu ortaklıkların sermayelerinde sahip olunan oranlar kadar olmak üzere, ana ortaklığın aktif, pasif, gelir, gider ve gayri nakdi yükümlülükleri ile birleştirilmesini öngören yöntemdir.

c. Özsermaye Yöntemi

Konsolidasyona alınan ilgili ortaklığın, belirli bir etkinliğe sahip olduğu ortaklıklardaki sermaye payı, konsolide mali tablolarda özsermaye yöntemine (Equity Method) göre belirlenir.²⁵

Bir iştirakteki sermaye payının defter değerinin, iştirak edilen ortaklığın özsermayesinde dönem içinde ortaya çıkan değişiklik tutarından, iştirak eden şirkete düşen pay kadar artırılıp azaltılmasını ve iştirak edilen ortaklıktan alınan kar paylarının, iştirak tutarının bu şekilde değiştirilmiş değerinden düşülmesini öngören yöntemidir.

5.3. Konsolidasyonda Uyulması Gereken Değerleme Kuralları

Konsolide mali tabloların düzenlenmesi çerçevesinde, çeşitli konsolide edilmemiş mali tabloları oluşturan hesaplara ilişkin daha önce ortaklık bazında yapılmış bulunan değerlemelerin, gerekli

---

²⁵ AB Resmi Gazetesi (OJ) L 193, 83/349/EEC sayılı ve 18.7.1983 tarihli, 7. Şirketler Direktifi, s. 2

uyumun sağlanması amacıyla yeniden gözden geçirilmesi ve düzeltmelerin yapılması işlemlerinde, aşağıda belirtilen esaslara uyulması gereklidir.²⁶

a- Konsolide mali tabloların düzenlenmesinde aktif ve pasif hesaplar bankalar kanunu²⁷ uyarınca belirlenen "Bankalarca Uygulanacak Muhasebe Standartları, Tek Düzen Hesap Planı ve İzahnamesi" nde belirtilen esaslara uygun olarak değerlendirilir.

b- Konsolidasyona alınan mali tablolardaki aktif ve pasif kalemler, çeşitli ortaklıklar tarafından konsolidasyonda kullanılan değerlendirme yöntemlerinden farklı bir yöntemle değerlendirilmiş ise, bu kalemler, konsolidasyon işleminden önce, konsolide mali tabloların hazırlanmasında temel alınacak değerlendirme yöntemlerine göre düzeltilerek yeniden değerlendirilmelidir.

c- Konsolidasyon kapsamına alınmayan ortaklıklardaki sermaye paylarının konsolide bilançoda maliyet değerleri ile gösterilmesi durumunda, sermayesine katılan ortaklığın özkaynak toplamından iştirak eden ortaklığın sermaye payına düşen tutar ile sermaye paylarının maliyet bedeli arasındaki fark, konsolide mali tablo dipnotlarında ayrı olarak gösterilir.

5.4. Yabancı Para Birimiyle Düzenlenen Mali Tabloların Türk Parasına Çevrilmesi

Konsolidasyon kapsamında giren, yurtdışında faaliyet gösteren ortaklıkların yabancı para birimiyle düzenlenen mali tabloları aşağıda belirtilen esaslar dahilinde Türk parasına dönüştürülür.²⁸

a- Bütün varlık, borç ve özkaynak kalemleri dönem sonu kuru ile Türk parasına çevrilirler. Bu yöntemle göre, uygulanacak dönem sonu kuru, ana ortaklığın kendi mali tablolarında yer alan yabancı para hesaplarla ilgili olarak dönem sonundaki değerlendirme işlemlerinde kullandığı "Değerleme kuru"dur. söz konusu ortaklıkların mali tabloları, ana ortaklığın kurunu belirlememiş olduğu bir yabancı para

²⁶ A.g. Tebliğ, Madde 13-

²⁷ 3182 sayılı Bakanlar Kanunu madde 51/2.

²⁸ Bkz. Finley E. B., Clyde P. S., Business Combinations & Consolidated Financial Statements, (Richard D. Irwin Inc). 1983 s.289 ve A.g. Tebliğ, Madde 14

birimi üzerinden düzenlenmiş ise, değerlendirme kuru olarak T.C. Merkez Bankası tarafından belirlenen, bu da mevcut değilse Maliye Bakanlığı tarafından ilan edilen, bu da yoksa yurtdışı piyasalarda oluşan partiler üzerinden hesaplanacak dönem sonu kuru esas alınır.

b- Gelir tablosu kalemleri, gelir ve giderlerin döneme eşit olarak yayıldığı varsayılarak, döneme ilişkin ağırlıklı ortalama veya döneme ilişkin günlük basit aritmetik ortalama döviz alış kuruna göre Türk parasına dönüştürülür.

c- Özkaynak kalemlerinden, ödenmiş sermaye kalemi ile nominal sermaye ve ödenmemiş sermaye "Tarihi Kur"a göre Türk parasına, işlemin yapıldığı tarihteki kurdan çevrilir.

d- Özkaynak hesap grubunun diğer kalemleri dönem sonu kuruna göre Türk parasına çevrilir.

e- Dönem net kar ya da zararı gelir tablosu kalemlerinin düzeltilmiş bir unsuru ve sonucu olarak mali tablolarda yer alır. Yabancı para üzerinden düzenlenen mali tabloların Türk parasına çevrilişi sırasında kur değişimlerinden kaynaklanan artış ve azalışların, "Çevrimden Doğan Kur Farkları" olarak konsolide bilançoda özkaynak grubunda yer alması gerekir.

f- Konsolidasyon kapsamında olan yurtdışında kurulu ortaklığın bir yabancı para birimi üzerinden düzenlenmiş mali tabloları, yüksek oranlı bir enflasyondan etkilenmiş olabilir. Bu, ortaklığın mali tablolarının enflasyon muhasebesi²⁹ uygulanarak düzeltilmesi hususunda ilgili ülke mevzuatında bir zorunluluk bulunması durumunda, ilk olarak yüksek enflasyonun mali tablolar üzerindeki etkilerinin giderilmesi ve daha sonra da Türk parasına çevriminin yapılması gerekir.

h- Konsolidasyon kapsamındaki ortaklıkların yabancı bir para birimi üzerinden düzenlenmiş mali tabloları Türk parasına çevrildikten sonra, konsolidasyon ilkeleri çerçevesinde konsolidasyon işlemine tabi tutulur.

---

²⁹ Geniş bilgi için bkz. TURMOB, Türkiye Muhasebe Standartları 1997, (Türmob yayın no: 32, Tumudesk Seri No: 1, Ankara) 1997, s.23

7. KONSOLİDE BİLANÇONUN HAZIRLANMASI

Konsolide bilanço, bir kurumlar topluluğunun belirli bir andaki varlıklarını, borçlarını ve özsermayesini toplu olarak gösteren bir mali tablodur. Mali tabloların konsolidasyonu açısından, bilançonun muhasebe ilke ve kurallarına göre düzenlenmesi, varlık, borç ve özkaynaklarının birleştirme amacına uygun olarak finansal durumu gösterecek şekilde ayrıntılı olarak hazırlanması gerekir. Bahsedilen Tebliğ hükümlerine göre, finansal kurumlar topluluğunun konsolide bilançonun düzenlenmesinde aşağıdaki kurallara uyulur³⁰.

7.1 Uygulanacak Konsolidasyon Yöntemi

Ana ortaklık ile bağlı ortaklıklar arasındaki ilişkinin derecesine göre uygulanacak konsolidasyon yöntemi farklı olabilir. Bu nedenle ilişkilerin derecelerine göre aşağıdaki konsolidasyon yöntemleri uygulanabilir.

a) Ana ortaklık tarafından doğrudan ve/veya dolaylı bir şekilde tek başına kontrol edilen ve konsolidasyon kapsamına alınan ortaklıkların bilançolarındaki aktif ve pasif kalemler "Tam Konsolidasyon Yöntemi" uygulanarak konsolide bilançoya dahil edilir.

b) Finansal kurumlar topluluğu üyeleri ve diğer hissedarlar tarafından beraberce kontrol edilen ortaklıklara ait mali tabloların konsolidasyon kapsamına alınmasında "Oransal Konsolidasyon Yöntemi" uygulanır.

c) Finansal kurumlar topluluğu üyelerinin üzerlerinde önemli etkinliğe sahip olduğu ortaklıkların mali tabloları "Özsermaye Yöntemi" kullanılarak konsolidasyon işlemine dahil edilir.

d) Mali tabloları konsolidasyon kapsamına alınan ana ortaklık çatısı altındaki tali ortaklıkların, üzerlerinde kontrol gücüne sahip oldukları finansal kuruluş niteliğini sahip başka alt ortaklıklarının bulunması durumunda, söz konusu dolaylı bağlı ortaklıklar, iştirakler

---

³⁰ A.g. Tebliğ, Madde 10-

ve sınırlı iştiraklerin mali tablolarının konsolide edilmesi amacıyla, öncelikle bu dolaylı ortaklıkların mali tabloları ana ortaklığın doğrudan bağlı ortaklığı, iştiraki ve sınırlı iştiraki olan ortaklıkların mali tabloları ile konsolide edilir. İkinci aşamada ise, söz konusu konsolide mali tablolar, ana ortaklık nezdinde düzenlenecek konsolide tabloların hazırlanması amacıyla, ana ortaklığın mali tabloları ile konsolide edilerek finansal kurumlar topluluğunun ana ortaklık nezdindeki konsolide mali tabloları oluşturulur.

7. 2 Konsolidasyon Şerefiyesinin Hesabı

Konsolidasyon kapsamına alınan ortaklıkların ana ortaklık elindeki sermaye paylarının defter değerleri, söz konusu ortaklıkların özsermayelerinde bu paylara isabet eden tutarlar ile mahsup edilir. Mahsup işlemi, bu ortaklığın, ilk defa konsolidasyon kapsamına alındığı andaki defter değerine göre yapılır. Konsolide edilecek ortaklığın hisselerinin farklı zamanlarda elde edilmesi durumunda, mahsup işlemi bu ortaklığın konsolidasyon kapsamına giren bir ortaklık olduğu tarih itibarıyla yapılır.

Bir ortaklığın hesapları ilk defa konsolidasyon işlemine alındığında, bu ortaklığın elde edilme maliyeti ile özsermayesinden eldeki paya düşen tutar arasında oluşan fark konsolidasyon şerefiyesi³¹ tutarını gösterir. Bu tutar bilançonun aktifinde gösterilir. Bu ortaklığın hesaplarının muhasebe kuralları dikkate alınarak yeniden yapılacak değerlemeye göre takiben düzeltilmesi sonucunda, bu ortaklığın elde edilmesinden doğan ve konsolide bilançoda yer alacak "Net Konsolidasyon Şerefiyesi" tutarı bulunur. Konsolidasyon şerefiyesi şu formül yardımıyla hesaplanır.

---

³¹ Bu konuda geniş bilgi için bkz, ERDOĞAN Nurten, Konsolide Bilançoların Düzenlenmesinde Değişmeler Yöntemi Uygulaması, Doktora tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 1988, s.31

Bağlı Ortaklıkların

Konsolidasyon şerefiyesi = veya İştiraklerin - Konsolidasyon kapsamındaki
veya Sınırlı İştiraklerin³² bu ortaklıkların "ÖzSermayesi"
"Satın Alma Fiyatı"
(Eİlde Etlme Maliyeti)

Pozitif konsolidasyon şerefiyesinin (farkının) oluşması durumunda, söz konusu fark bir aktif olarak kabul edilerek, konsolide bilançonun aktifinde "Konsolidasyon Şerefiyesi" kaleminde gösterilir ve 5 yıllık bir sürede amortismanına tabi tutularak itfa edilir. TMUDESK standardına³³ göre de bu farklar, 5 yılda itfa edilir. Fakat negatif konsolidasyon şerefiyesinin (farkının) oluşması durumunda ise, bu tutar konsolide bilançonun pasifinde özkaynaklar grubunda gösterilir.

Birden fazla ortaklığın şerefiyesinin hesaplanmasında ise, şerefiyeler netleştirilmiş tek bir değer olarak konsolide bilançoya yansıtılır. Ayrıca konsolidasyon kapsamına alınan ortaklıkların finansal kurumlar topluluğu dışında, üçüncü şahısların elinde bulunan sermaye paylarının tutarları, konsolide bilanço pasifinde "Topluluk Dışı Paylar" olarak gösterilir.

7.3 Aktif ve Pasiflerin Kalemlerin Oluşturulması

Konsolide bilançonun düzenlenmesinde, konsolidasyon kapsamına alınan ortaklıkların aktifleri ve pasiflerinin bir bütün oluşturması için aşağıdaki işlemler yapılır;

a) Ana ortaklık ile konsolidasyon kapsamındaki ortaklıkların aktif kalemleri ve özkaynak kalemleri dışındaki pasif kalemleri ayrı ayrı toplanır.

³² Konsolide mali tabloların hazırlanması bakımından esas alınacak tarih itibariyle geriye doğru sürekli olarak 1 yıl ve bunun üzerinde bir süre nitelikleri gereği aktifte "bağlı menkul kıymetler " arasında tutulan veya 1 yıldan uzun bir süre için anılan kıymetler arasında tutulacak hisse senetlerini çıkaran yurtdiçinde kurulu bankalar ve diğer finansal kuruluşlar ile ilgili ülke mevzuatına göre yurtdışında kurulu bulunan ve faaliyet gösteren bankalar ve diğer finansal kuruluşlardır.

³³ TURMOB, Türkiye Muhasebe Standartları 1997, (Türmob yayın no: 32, Tumudesk Seri No: 1, Ankara) 1997, s.74

b) Yapılan toplama işleminde, finansal kurumlar topluluğuna dahil ortaklıkların birbirlerinden olan alacak ve borçları karşılıklı indirilir. Ortaklıklar, birbirlerinin borçlanmayı temsil eden menkul kıymetlerine veya benzer nitelikteki diğer senetlerine sahiplerse, söz konusu kıymetlere ilişkin tutarlar karşılıklı olarak indirim tabi tutulur.

c) Konsolidasyona alınan ortaklıkların birbirlerinden satın almış oldukları dönem ve duran varlıklar, ilke olarak, bu varlıkların finansal kurumlar topluluğuna olan maliyetleri üzerinden gösterilmesini sağlayacak düzeltmeler yapılarak bulunan tutarları üzerinden konsolide bilançoda yer alır. Bunun sağlanması için de konsolidasyona alınan ortaklıklar arasındaki faaliyetlerden doğan aktiflerin defter değeri içindeki kar ve zararlar elimine edilir. Ancak, söz konusu kar ve zarar tutarları ilgili kalemin tutarının %'ini aşmıyorsa eliminasyon işlemi yapılmayabilir. Bu durum konsolide mali tabloların dipnotlarında ortaklıklara etkileriyle belirtilir.

d) Finansal kurumlar topluluğu içinde alım-satım konu olan amortisman tabi iktisadi kıymetlerin, topluluk içi işlem nedeniyle oluşmuş gelir ve gider kalemlerinden arındırılmalıdır. Daha sonra konsolide mali tablolara yansıtılmasını sağlamak üzere, satış kar veya zararının yanı sıra, satış nedeniyle doğan yeni şartlar çerçevesinde yapılan hesaplamaların sonucu ile satış öncesi şartların devamı niteliğindeki hesaplamaların sonucu arasındaki farkı yansıtan "amortisman farkları" ve yeniden değerlendirme yapılması halinde "yeniden değerlendirme değer artış fonu farkları" da ilgili hesaplarla karşılıklı mahsup edilmelidir.

Söz konusu değer artış fonunun sermayeye ilave edilmesi durumunda, bu tutar özkaynaklardan, "Topluluk İçi Sabit Kıymet Alım Satımıyla İlgili Sermayeye İlave Edilen Değer Artış Fonu" adı altında mali tablo dipnotlarında tutarı belirtilmelidir.

Finansal kurumlar topluluğuna dahil ortaklıklar arasındaki işlemler nedeniyle oluşan amortisman tabi maddi duran varlık satış karı veya zararının, söz konusu kar veya zararın mahsup edilmesinden önceki konsolide net kar/zararın %'ini aşmaması halinde, mahsup işlemleri yapılmayabilir.

e) İlk konsolidasyondan sonraki dönemlerde, konsolidasyon kapsamındaki ortaklığın ödenmiş sermaye kalemi dışındaki özkaynak hesaplarındaki artışlar, ana ortaklığın sermaye payı oranında olmak üzere ana ortaklığın özkaynak kalemleri ile birleştirilerek konsolide bilançoda yer alır. Söz konusu hesapların finansal kurumlar topluluğu dışındaki paylara ait olan kısmı ise, konsolide bilançoda topluluk dışı paylar kaleminde gösterilir. Konsolide bilançonun ödenmiş/çıkarılmış sermayesi, ilke olarak, ana ortaklığın ödenmiş/çıkarılmış sermayesine eşit olmalıdır. Konsolide bilançoda, kontrolü ana ortaklıkta olan bağlı ortaklıkların, iştiraklerin ve sınırlı iştiraklerin ödenmiş/çıkarılmış sermayesi yer almaz. Ancak, kontrolü ana ortaklıkta olan bağlı ortaklıkların, iştiraklerin ve sınırlı iştiraklerin ana ortaklıkta pay sahibi olmaları durumunda, konsolide bilançonun ödenmiş/çıkarılmış sermayesi ana ortaklığın ödenmiş/çıkarılmış sermayesinden daha az olabilir.

f) Finansal kurumlar topluluğuna dahil ortaklıkların birbirlerine sermaye taahhütlerinden kaynaklanan borçlarının bulunması durumunda, bu borçlar, ilgili oldukları ödenmemiş sermaye ve varsa hisse senedi ihraç primi (emisyon primi) alacaklarından indirilerek tasfiye edilir.

g) Topluluğa dahil ortaklıkların birbirlerine karşılıklı olarak vermiş oldukları garantiler, kefaletler ve taahhütler gibi bilanço dışı işlemlerine ilişkin hesaplar, nazım hesaplardan arındırılarak, konsolide bilançonun bilanço dışı kalemleri netleştirilir.

h) Topluluğa dahil ortaklıkların mali tablolarında gösterilen "bağlı ortaklıklar sermaye payları değer düşüş karşılıkları", "iştirakler sermaye payları değer düşüş karşılıkları" ve "sınırlı iştirakler değer düşüş karşılıkları" ile ilgili gider hesapları konsolide mali tablolarda düzeltme yapılarak kapatılır.

8. KONSOLİDE GELİR TABLOSUNUN DÜZENLENMESİ

Gelir tablosu bir kurumun belirli bir dönemine ait faaliyet sonucunu ve bu sonucun nasıl oluştuğunu gösterir. Gelir tablosunun finansal kurumlar topluluğunda birleştirilebilmesi için faaliyet

gelirleri, faaliyet dışı gelirler ile topluluk içi gelirlerini gösterir olması gerekir. Konsolide gelir tablosu düzenlenirken aşağıdaki kurallara uyulur.³⁴

a- Konsolidasyon kapsamına alınan ortaklıkların gelir ve giderleri, kullanılacak konsolidasyon yöntemine göre konsolide gelir tablosuna alınır.

b- Konsolidasyon kapsamına alınan Söz konusu ortaklıklar arasındaki işlemlerden doğan gelir ve giderler karşılıklı olarak mahsup edilir.

c- Hesapları konsolidasyona tabi tutulan tali ortaklıkların net dönem karları veya zararlarından topluluk dışı paylara isabet eden kısım, konsolide gelir tablosundaki net kar/zarar kaleminin altında "Topluluk Dışı Payların Karı (Zararı)" adıyla ayrı bir alt kalem olarak gösterilir.

d- Hesapları konsolidasyona dahil edilmiş tali ortaklıklarda topluluk dışı paylara düşen karlar, özkaynaklar dışında olmak üzere bilançonun pasifinde "Kar veya Zararda Topluluk Dışı Paylar" bölümünde gösterilir.

Tebliğ hükümlerine göre hazırlanacak konsolide gelir tablosu şekli aşağıda verilmiştir. Gelir tablosunda faiz gelirleri, faiz giderleri, faiz dışı gelirler, faiz dışı giderler ve vergi karşılıkları ayrı başlıklar olarak gösterilmektedir.

9. KONSOLİDE MALİ TABLOLARIN İLANI

Türkiye'de kurulup faaliyet izni alan bankalardan ana ortaklık niteliğine sahip olanlar, bu Tebliğ hükümlerine ve tip konsolide mali tablolar ile dipnot örneklerine uygun olarak içinde yer aldıkları finansal kurumlar topluluğunun bütününe ilişkin hazırlayacakları konsolide mali tablolarını yılda iki defa yayınlama zorunluluğu getirilmiştir. Yayınlama birinci ve ikinci 6 aylık dönem sonları itibarıyla olacaktır. Konsolide mali tabloların yayınlanması, Bankalar Kanunu'nun 54. maddesi kapsamında kamuya açıklayacakları bilanço ve gelir tablosu ile beraber olacaktır. Böylece, bankanın

---

³⁴ A.g. Tebliğ, Madde 11-

konsolidasyon öncesi ve sonrası mali tabloları yayımlayarak kamuya finansal kurumlar topluluğu hakkında daha fazla bilgi verilmiş olacaktır. Yayınlanacak konsolide mali tabloların bağımsız denetimden geçtikten sonra yayınlanması gerekmektedir.

Finansal kurumlar topluluğuna dahil ortaklıkların birbirleriyle olan sermaye ilişkileri, kontrol etme gücü ilişkileri ve belirli bir etkinliğe sahip olma durumları, dolaylı ilişkiler de dahil olmak üzere şematik ve detaylı bir organizasyonel form şeklinde ana ortaklık banka tarafından konsolide mali tablolar ve bunlara ilişkin dipnotlarla beraber ilgili mercilere bildirilecektir. Bu forma kamuya açıklanacak konsolide mali tabloların ekinde yer verilmeyecektir.

10. ENFLASYONUN BANKA MALİ TABLolarINA ETKİSİ

Geleneksel olarak banka mali tabloları para birimleri ile sunulur. Yüksek enflasyonlu dönemlerde Türk Lirası birimine göre sunulan banka mali tabloları gerçek mali durumu göstermemektedir. Tarihsel muhasebenin sunduğu bilgiler, fiyatların değiştiği dönemlerde işletmelerin gerçek durumlarını tam olarak yansıtmaya bilirler. Enflasyon dönemlerinde klasik muhasebece düzenlenen verilerde bazı aksaklıklar olabilir:

- Cari gelirlerin daha önceki tarihlerde yapılan maliyetlerle karşılaştırılması nedeniyle, raporlanan işletme sonuçlarının ortaklara dağıtılması (vergilendirilmesi), sonucu işletme sermaye erozyonuna uğrayabilir.

- İşletmenin varlık ve kaynak tutarlarının gerçek ölçümleri olmayabilir.

- İşletmeye konan sermayenin getirisini ölçmek için hesaplamalar yanlış fikir verebilir.

- Fiyat değişikliklerine bağlı olarak, elde tutma kazanç ve kayıpları dikkate alınmayarak hazırlanan faaliyet sonuçları gerçeği yansıtmayabilir.

- Parasal değerlere bağlı varlıkların (kasa ve bankalar gibi) elde tutmasıyla doğan kayıplar ve borçlanmadan doğan kazançlar dikkate alınmaz.

- Paranın gerçek değerindeki değişimler dikkate alınmadığı için faaliyet sonuçlarının değerlendirilmesinde yanlış yol gösterebilir.

Yukarıda sıralanan olumsuzluklar dikkate alındığında banka mali tablolarının enflasyona göre düzeltilmesi gereği ortaya çıkar. Zaten 29 Nolu Uluslararası Muhasebe Standartları "Hiperenflasyonlu Ekonomilerde Mali Raporlama" ve 2 Nolu Türk Muhasebe Standardı "Yüksek Enflasyonlu Dönemlerde Finansal Raporlama" göre;

- Nüfusun çoğunluğunun servetini parasal olmayan varlık edinerek veya yabancı para birimli yatırım araçlarına değerlemesi, yabancı paranın bir yatırım aracı olarak görülmesi,

- Nüfusun çoğunluğunun işlemlerini istikrarlı gördüğü yabancı para birimiyle yapması ve fiyatların yabancı para birimine göre belirlenmesi,

- Alım satımlarda vade farkı uygulanması,

- Fiyatların, ücretlerin ve faiz oranlarının fiyat endeksine bağlanmış olması,

- Son üç yıllık kümülatif enflasyon oranının %100'e yakın yada bu oranın üstünde olması durumunda

- Yüksek enflasyon olduğunun belirtisi olan diğer göstergelerin varlığı durumunda mali tabloların düzeltilmesi zorunludur.

Bu çerçevede konsolide banka mali tablolarının hazırlanmasında enflasyonun dikkate alınması gerekir. Yukarıda incelenen tebliğ bu yönüyle eksik çıktığı görüşündeyiz. Tebliğin sadece yabancı paralı hazırlanan mali tabloların TL çevrilmesine ait kısımda "*Konsolidasyon kapsamında olan yurtdışında kurulu ortaklığın bir yabancı para birimi üzerinden düzenlenmiş mali tabloların Türk parasına çevrilmeden önce, yüksek oranlı bir enflasyondan etkilenmiş olması söz konusu ise ve anılan ortaklığın mali tablolarının enflasyon muhasebesi³⁵ uygulanarak düzeltilmesi hususunda ilgili ülke mevzuatında bir zorunluluk bulunması durumunda, ilk olarak yüksek enflasyonun mali tablolar üzerindeki etkilerinin giderilmesi ve daha sonra da Türk parasına çevriminin yapılması gerekir.*" denilmektedir.

³⁵ Geniş bilgi için bkz. TURMOB, Türkiye Muhasebe Standartları 1997, (Türmob yayın no: 32, Tumudesk Seri No: 1, Ankara) 1997, s.23

Oysa Türkiye'de her yıl yaklaşık %80-90 enflasyon olmakta ve mali tablolardaki bilgiler çok anlamlı olmamaktadır.

TMUDESK tarafından yayınlanan konsolide mali tablolara ait standardın 24 maddesinde "Yüksek enflasyonun var olduğu bir ekonomide rapor hazırlayan bir ana şirketin, yine yüksek enflasyonun var olduğu diğer ekonomilerin para birimleriyle raporlama yapan bağlı şirketleri olması durumunda bu türdeki bağlı şirketlerin finansal tabloları ana şirketin finansal tabloları ile konsolide edilmeden önce, kesinlikle raporlama yaptıkları para birimine ait ülkenin genel fiyat düzeyine göre yeniden düzeltilir." denilmektedir. Yine uluslararası standartlarda da benzer ibareler yer almaktadır. bu nedenle banka mali tablolarının konsolide edilmeden önce enflasyon muhasebesi tekniklerine göre düzeltilmesi ve daha sonra konsolide edilmesi doğru olacaktır.

11. OYAKBANK A.Ş'DE. KONSOLİDE MALİ TABLOLARIN HAZIRLANMASI

11.1. OYAK BANK Grubunun Tanımı

Konsolide mali tablolar Oyak Bank Grubu'nu ("Grup") oluşturan Oyak Bank A.Ş. ("ana ortaklık") ile aşağıda detayları verilen bağlı ortaklıklarının birleştirilmiş hesaplarını içermektedir. Ana merkezin dışındaki bağlı ortaklıklar şunlardır:

Oyak European Finance Plc.:

Oyak European Finance Plc.'nin kuruluşu Temmuz 1994'de tamamlanarak Ağustos 1994'de sermayesi ödenmiş ve böylece şirket faaliyetlerine Kasım 1994'de başlamıştır. Şirket, bir finansman kuruluşu olarak Dublin'de bulunan IFSC (International Financial Services Center) bünyesinde, özellikle kurum finansmanı, mevduat sertifikası ihracı alanlarında ve OYAK grup şirketlerine sunduğu hazine hizmetleriyle faaliyet göstermektedir.

Oyak Anker Bank GmbH:

Kuruluş tarihi 1958 olan Ankerbank GmbH, 1 Ocak 1996 itibarıyla ana ortaklık tarafından satın alınmış ve ismi Oyak Anker Bank GmbH olarak değiştirilmiştir. Banka, Alman Mevduat Sigorta Fonu'nun üyesi olup Almanya'da beş şubeye hizmet vermektedir. Özellikle Almanya'da yaşayan Türkler'e ve Türk firmalarına yönelik bireysel ve kurumsal bankacılık hizmetleri ile beraber hem Alman hem de Türk bankalarına sınır ötesi bankacılık hizmetleri vermektedir.

VfG (Verrechnungsstelle für Gewerblichewirtschaft mbH):

Oyak Anker Bank GmbH, VfG'nin tamamına sahip olduğundan, VfG ana ortaklığın dolaylı bağlı ortaklığı olup, Almanya'da bir tahsilat şirketi olarak faaliyette bulunmaktadır. VfG, Oyak Anker Bank ile aynı tarihte kurulmuş olup, ana ortaklık tarafından Oyak Anker Bank ile birlikte satın alınmıştır.

Bağlı ortaklıkların sermaye ve iştirak oranları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Bağlı ortaklığın adı	Ana Merkez	Sermaye	İştirak oranı	Personel sayısı
Oyak European Finance Plc.	Dublin, İrlanda	5.000.000 USD	%100	7
Oyak Anker Bank GmbH	Koblenz, Almanya	30.075.000 DM	%100	98
VfG	Almanya	150.000 DM	%100	7
Oyak Portföy Yönetimi A.Ş.	İstanbul	125 milyar TL.	%60	13

Bankanın sahip olduğu iştirak ve bağlı ortaklıkların dönem karları ve hisselerin değeri aşağıda verilmiştir.

Ünvanı	Toplam Pay Oranı	Son Net Sermayesi	Dönem Karı	Piyasa veya Borsa Değeri
Oyak European Finance Ltd	%100	5.000.000.- \$	1.057.604.- \$	5.000.000.- \$
Oyak Anker Bank GmbH	%100	47.435.850.- DMKS	1.239.321.- DMKS	47.435.850.-
Oyak Portföy Yöneticiliği A.Ş.	%60	5 milyar.	47,643,086,422.-	75,000,000,000.-

11.2 Konsolidasyona Ait Genel

a) Konsolidasyon kapsamına alınmayan ortaklık bulunmamaktadır.

b) Ana ortaklığın iflas etmiş veya tasfiye halinde olan bağlı ortaklığı, iştiraki veya sınırlı iştiraki bulunmamaktadır.

c) Ana ortaklığın tek başına veya finansal kurumlar topluluğuna üye ortaklıklar ile diğer kişiler tarafından beraberce satın aldığı ve üstünde

kontrol gücü sağladığı bir finansal ortaklığa uygulanan / uygulanacak finansal yardım ve yeniden yapılanma projesi bulunmamaktadır.

d) Konsolidasyon kapsamına alınan ortaklıkların yapısında 30 Haziran 1997 ara dönemine göre değişiklik bulunmamaktadır. Yine aynı döneme göre mali tabloları konsolidasyon kapsamına alınan ortaklıkların gerek sayı ve türlerinde, gerekse faaliyet yapılarında değişiklikler meydana gelmemiştir.

e) Yurtdışında bulunan bağlı ortaklıkların sabit kıymetleri yeniden değerlemeye tabi tutulmamakta ancak söz konusu sabit kıymetler dönem sonu kurlarıyla TL'ye çevrildiği için güncellenmektedir.

f) Konsolide mali tablo düzenlenmesinde dönemler itibariyle farklı muhasebe politikaları uygulanmamıştır.

g) Ana ortaklık ile mali tabloları konsolidasyon işlemine tabi tutulan ortaklıklarının hesap dönemlerinin kapanış tarihleri ya da mali tablo düzenleme tarihleri birbiriyle aynıdır.

h) Konsolide mali tablolar ortaklar arasındaki faaliyetten doğan bütün etkileri içermekte olup, mahsup işlemine tabi tutulmayan işlemlerden tamamen arındırılmıştır.

ı) Topluluk içi sabit kıymet alım satımı gerçekleşmediğinden, sermayeye ilave edilen yeniden değerlendirme değer artış fonunun özkaynaklardan düşülen kısmı bulunmamaktadır. Ana ortaklığın yurtdışında faaliyet gösteren iştiraklerinin tutarı mali tablolarında dönem sonu kurlarıyla güncelleştirilmekte ve ortaya çıkan kur farkı karı, kar zarar cetveline yansıtılmaktadır. Kar zarar cetveline yansıtılan tutarlar konsolidasyon esnasında yabancı iştiraklerin sermayelerinin tarihi kura göre TL'ye çevrilmesi ile ortaya çıkan çevrimden doğan kur farkı ile uyumludur.

11.3 konsolidasyon Esasları ve Yöntemleri

Konsolide mali tablolar, ana ortaklık ile bağı ortaklıkları arasındaki işlemlerin etkilerinden tamamıyla arındırılmıştır. Yurtdışında faaliyet gösteren bağı ortaklıkların (Oyak Anker Bank, Oyak European Finance ve VfG) kurallara göre TL'ye çevrilercek konsolidasyon kapsamına alınmıştır. Bilançoda grup işlemlerinden doğan alacak ve borçlar; kar zarar tablosunda ise söz konusu işlemlerden doğan gelir ve gider kalemleri karşılıklı olarak mahsup edilmiş, dolayısıyla ana ortaklık ile bağı ortaklıkların aktif, pasif gelir ve giderleri ile gayri nakdi yükümlülükleri tek bir ortaklığa aitmiş gibi gösterilmiştir.

Bağı ortaklıklar, iştirakler ve sınırlı iştirakler dışında kalan uzun vadeli yatırımlar maliyet değeri altına düşmediği sürece maliyet değerinden gösterilmektedir. Kalıcı değer düşüklüğü durumunda ise net gerçekleştirilebilir değer esas alınmıştır.

Bağı ortaklık yatırımları satın alma metodu ile muhasebeleştirilmiştir. Ana ortaklığın satın aldığı aktif ve pasifler üzerindeki hissesi satın alış tarihi itibarıyla net gerçekleştirilebilir değerleri üzerinden dikkate alınmaktadır.

Grupta gelir ve giderler tahakkuk esasına göre kaydedilmekte, ancak komisyon ve hizmet gelirleri genelde tahsil edildiklerinde gelir olarak kaydedilmektedir.

11.4 konsolidasyon İşlemleri

a) Topluluk Dışı Payların Tespiti

Konsolidasyon kapsamına alınan ortaklıkların finansal kurumlar topluluğu dışında, üçüncü şahısların elinde bulunan sermaye paylarının tutarları, konsolide mali tabloların pasiflerinde 50 milyar lira "Topluluk Dışı Paylar" olarak gösterilmiştir. Bu ortaklıkların net dönem karları veya zararlarından topluluk dışı paylara isabet eden kısım, konsolide gelir tablosunda net kar/zarar kaleminin altında 19 milyar lira "Topluluk Dışı Payların Karı (Zararı)" adıyla ayrı olarak gösterilmiştir.

b) Konsolidasyon Şerefiyesinin hesabı

1 Ocak 1996'da, ana ortaklık, Oyak Anker Bank GmbH'in tüm oy kullanma haklarını ve iştiraklerini, 26.585.930 DM (1,144 milyar TL) nakit karşılığında satın almıştır. Satın alma tarihinde, Oyak Anker Bank GmbH'in varlıkları 3.378.516 DM (143 milyar TL.) tutarındaki banka mevduatını da içerdiğinden, net nakit çıkışı 23.207.414 DM (1,001 milyar TL.) tutarındadır. Oyak Anker Bank GmbH'in mali tabloları konsolide mali tablolara satın alma metodu kullanılarak dahil edilmiştir. Şerefiye, satın alım fiyatı ile, iştirakın alımı sırasındaki net varlıkları arasındaki farktan oluşmaktadır. Dolayısıyla satın alma sırasında 10.436.930 DM (Satın alım fiyatı, 23.207.414 DM - Net varlıklar: 12.770.484 DM) yani 460 milyar TL. tutarında şerefiye doğmuştur.

Satın alım sonrasında, ana ortaklık, Oyak Anker Bank GmbH'in sermayesini 20.000.000 DM (824 milyar TL) tutarında artırmıştır. İştiraklerdeki şerefiye normal amortisman metodu ile beş yılda amorti edilmektedir. Buna göre net şerefiye aşağıdaki gibi hesaplanır:

	<u>Oyak Anker Bank</u>	<u>VIG (milyar TL.)</u>
Satın alınan şerefiye	460	86
1996 yılı amortisman	(92)	(17.2)
1997 amortismanı	(92)	(17.2)
NET ŞEREFİYE	276	51.6

Oyak Anker Bank GmbH ile ilgili şerefiye alım tarihi itibarıyla Türk Lirası cinsinden. VIG ile ilgili şerefiye ise Alman Markı olarak gösterilmiş ve dönem sonu kurundan TL'ye çevrilmiştir.

c) Yabancı Para İşlemleri:

Dönem içinde yabancı para işlemlerinden doğan kur farkı kar veya zararları gerçekleştiğinde, kar-zarar tablosuna yansıtılmıştır. Yabancı para cinsinden olan parasal varlık ve borçların dönem sonu bakiyeleri, dönem sonu kurlarından Türk Lirası'na çevrilmiş olup, ortaya çıkan kar ve zararlar kar zarar tablosuna intikal ettirilmiştir.

Ana ortaklığın yurtdışında bulunan bağlı ortaklıkların kar zarar hesapları ise aylık ortalama kurlar kullanılarak Türk Lirası'na çevrilmiştir. Söz konusu bağlı ortaklıkların aktif ve pasif ve nazım hesapları ise dönem sonu kuru uygulanmak suretiyle Türk Lirası'na çevrilmiştir. Bağlı ortaklıkların sermayesi ve satın alma öncesi oluşan yedekler tarihi kurdan TL'ye çevrilerek elimine edilmiştir. Bu çevrimlerden kaynaklanan net kur farkı konsolide bilançoda özkaynak grubunda yer almaktadır ve dönem sonunda yabancı paralar ABD Doları 205,850 TL. Ve Alman Markı 114,884 TL. çevrilmiştir.

d) Değerleme Yöntemleri

Gruba ait kalemlerin yıl sonunda değerlendirilmesi aşağıda sırasıyla ele alınmıştır.

-Hazine Bonoları ve Devlet Tahvilleri:

Hazine Bonoları ve Devlet Tahvilleri kısa vadeli ticari, yatırım veya mevzuat gereği elde tutulmaktadır. Menkul kıymetler yatırım portföyü, maliyet artı vade sonunda elde edilecek faiz gelirinin bilanço dönemine isabet eden kısmı ile, kısa vadeli ticari portföy ise Resmi Gazete değeri ile değerlendirilmiştir.

- Hisse Senetleri ve Yatırım Fonları:

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören hisse senetleri ve yatırım fonları piyasa fiyatlarından değerlendirilmiştir.

-Vadeli Döviz Alış/Satış ve Swap Anlaşmaları

Vadeli döviz alış/satış ve swap anlaşmaları, vade tarihindeki değerleriyle nazım hesaplarda muhasebeleştirilmektedir. Bu anlaşmalardan doğan kar ve/veya zararlar cari kurlar üzerinden tahakkuk esasına göre kar zarar hesabına yansıtılmaktadır.

-Sabit Kıymetler:

Sabit kıymetler, arsa ve binalar, mobilya mefruşat, bilgisayar ve haberleşme ekipmanları, taşıt araçları ve diğer ekipmanları içermektedir. Bilançoya yansıtılması gereken finansal kiralama ile elde edilmiş kıymet mevcut değildir.

Tüm sabit kıymetler maliyet ve birikmiş amortismanlarının netleştirilmiş değeriyle taşınmaktadır. Maliyete, aktifin amaçlanan

kullanıma hazır hale getirilmesiyle doğrudan ilgili olan tüm masraflar dahildir.

Ana ortaklık, hesaplarında, sabit kıymetler ve bunlara ilişkin amortismanları Maliye Bakanlığı'nın tebliğlerine uygun olarak %80.4 oranında değerlemiştir. Yeniden değerlemeden doğan fark, özkaynaklardaki yeniden değerlendirme fonuna aktarılmaktadır. Oyak Anker Bank'ın hesaplarındaki binalar bağımsız eksper raporuna göre piyasa değerine getirilerek yeniden değerlendirilmiştir. (5.237.511 DM - 602 milyar TL.)

Ana merkezi yurtdışında bulunan bağlı ortaklıkların hesaplarında USD ve DM cinsinden yansıtılan sabit kıymetler dönem sonu kurlarıyla çevrilererek konsolide hesaplara yansıtılmıştır.

Amortismanına tabi tüm varlıklar tahmin edilen ekonomik ömürleri esas alınarak normal amortisman metoduyla amorti edilmektedir. Binalar 50 yıl üzerinden amorti edilmiştir. Diğer amortismanına tabi varlıkların ekonomik ömürlerinin 3-10 yıl arası olacağı tahmin edilmiştir.

.-Değer düşüklüğü karşılığı:

Ana ortaklık dönem sonu itibariyle portföyünde bulunan menkul kıymetler için 5,415 milyon TL. tutarında değer düşüklüğü karşılığı ayırmıştır.

e) Vergi Hesabı:

Vergi Usul Kanunu vergi hesabının konsolide bazda yapılmasına müsaade etmemektedir. Dolayısıyla, ana ortaklık ve topluluğun diğer üyeleri kendi mali tablolarında hesapladıkları kar üzerinden ilgili ülkede geçerli olan oranlarda vergiye tabi olmaktadır.

Bazı gelir ve gider kalemleri, mali tablolarda yansıtıldıkları dönemden farklı dönemlerde vergilendirilmektedir (zamanlama farkları) Grup, mali tablolarda öngörülebilir bir süre içinde ortadan kalkacak bu zamanlama farkları üzerinden yükümlülük metoduna göre bilançodaki miktarlar üzerinden bir ertelenmiş vergi hesaplamakta ve karşılık ayırmaktadır. Ayrılacak ertelenmiş vergi karşılıkları yasal mevzuatta belirlenen oranlar doğrultusundadır.

f) Yüksek enflasyonist ortamda raporlama raporlama:

Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından yayınlanan ülke genelinde toptan eşya fiyat endeksine göre, Türkiye'de 31 Aralık 1997 tarihiyle biten yılda enflasyon %91, 31 Aralık 1997 ve 1996 tarihinde sona eren üç yıllık dönemler için sırasıyla %482 ve %637 olmuştur.

İlgili tebliğ, mali tabloların; sabit kıymetlerin isteğe bağlı olarak T.C. Maliye Bakanlığı'nın yıllık yayımlandığı yeniden değerlendirme oranları ile yeniden değerlendirilmesi dışında tarihi maliyet yöntemiyle hazırlanmasını öngörmektedir. Bu oranlar yaklaşık olarak toptan eşya fiyat endeksindeki artışları yansıtmaktadır. Enflasyonun etkisi nedeniyle finansal tablolarda herhangi bir düzeltme, yukarıda bahsedildiği gibi sabit kıymetlerin isteğe bağlı olarak yeniden değerlendirilmesi dışında öngörülmemiş ve zorunlu kılınmamıştır.

11.5 Konsolide Bilanço

Oyak Bank AŞ.'nin Oyak European Finance Plc., Oyak Anker Bank GmbH ve VfG (Verrechnungstelle für Gewerblichewirtschaft mbH) ile konsolidasyon sonucu hazırlanan bilançosu aşağıda verilmiştir. Grubun aktif toplamı 99.623 milyar lira olmuştur. Ayrıca bilanço dışı yükümlülükler toplamı 129,056 milyar lira olmuştur.

Oyak Bank A.Ş. Konsolide Bilançosu (Ana Ortaklık) (Milyar TL.)

AKTİFLER	(31/12/1997)
I- NAKİT DEĞERLER	202
A. Kasa	124
B. Efektif	72
C. Diğer Nakit Değerler	6
II- BANKALAR	14,946
A. T.C. Merkez Bankası	1,510
B. Diğer Bankalar	13,436
1) Yurtiçi Bankalar	3,601
2) Yurtdışı Bankalar	9,834
III- DİĞER MALİ KURULUŞLARDAKİ ALACAKLAR	0
IV- BANKALARARASI PARA PİYASASI	640
V- MENKUL DEĞERLER CÜZDANI (Net)	4,201
A. Kamu Kesimi Borçlanma Senetleri	3,857

B. Özel Kesim Borçlanma Senetleri	0	
C. Hisse Senetleri	14	
D. Diğer Menkul Değerler	330	
VI- KREDİLER		70,920
A. Kısa Vadeli	38,344	
B. Orta ve Uzun Vadeli	32,576	
VII- FAKTÖRİNG ALACAKLARI		0
VIII- FİNANSAL KİRALAMA ALACAKLARI (Net)		0
A. Finansal Kiralama Alacakları	0	
B. Kazanılmamış Gelirler (-)	0	
IX- TAKİPTEKİ ALACAKLAR (Net)		1,211
A. Takipteki Alacaklar	6,979	
B. Ayrılan Karşılıklar (-)	(5,768)	
X- FAİZ VE GELİR TAHAKKUK VE REESKONTLARI		2,838
A. Kredilerin	1,030	
B. Menkul Değerlerin	1,660	
C. Diğer	148	
XI- KANUNİ KARŞILIKLAR		1,633
A. Mevduat Munzam Karşılıklar	917	
B. Kanuni Yedek Akçeler Karş. Devlet Tahvili Hs	498	
C. Diğer Kanuni Karşılıklar	218	
XII- MUHTELİF ALACAKLAR		54
XIII- KONSOLİDASYON DIŞI İŞTİRAKLER (Net)		0
A. Mali İştirakler	0	
B. Mali Olmayan İştirakler	0	
XIV- KONSOLİDASYON DIŞI BAĞLI ORTAKLIKLAR (Net) 0		
A. Mali İştirakler	0	
B. Mali Olmayan İştirakler	0	
XV- KONSOLİD. DIŞI BAĞLI MENKUL KIY. (Net)		0
A. Hisse Senetleri	0	
B. Diğer Menkul Kıymetler	0	
XVI- SABİT KIYMETLER (Net)		1,620
A. Defter Değeri	2,877	
B. Birikmiş Amortismanlar (-)	(1,257)	
XVII- KONSOLİDASYON ŞEREFİYESİ (Net)		328
XVIII- DİĞER AKTİFLER		<u>1,031</u>
TOPLAM AKTİFLER		99,623
PASİFLER		(31/12/1997)
I- MEVDUAT		49,449
A. Tasarruf Mevduatı	33,961	
B. Döviz Tevdiat Hesabı	3,135	
C. Altın Depo Hesapları	0	

D. Bankalar Mevduatı	9,379		
E. Diğer Mevduat (A, B, C, D dışında kalan)		2,974	
II- BANKALARARASI PARA PİYASASI			0
III- ALINAN KREDİLER			31,071
A. T.C. Merkez Bankası Kredileri		0	
B. Diğer Kuruluşlardan Alınan Krediler		31,071	
1) Yurtiçi banka ve diğer kuruluşlardan	1,598		
2) Yurtdışı banka, diğer kuruluş ve fonlardan	28,715		
3) Sermaye Benzeri Krediler	758		
IV- FAKTORİNG BORÇLARI			0
V- FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI (Net)			0
A. Finansal Kiralama Borçları			0
B. Ertelenmiş Finansal Kiralama Giderleri (-)			0
VI- ÇIKARILAN MENKUL KIYMETLER (Net)			2,568
A. Tahviller ve Bonolar			2,568
B. Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler			0
C. Diğer Menkul Kıymetler			0
VII- FAİZ VE GİDER REESKONTLARI			2,674
A. Mevduatın	2,329		
B. Alınan Kredilerin	335		
C. Diğer	10		
VIII- ÖDENECEK VERGİ, RESİM, HARÇ VE PRİMLER			177
IX- İTHALAT TRANSFER EMİRLERİ			0
X- MUHTELİF BORÇLAR			50
XI- KARŞILIKLAR			1,025
A. Kıdem Tazminatı Karşılığı	178		
B. Krediler Serbest Karşılığı	0		
C. Vergi Karşılığı	706		
D. Sigorta Teknik Karşılıkları (Net)	0		
E. Diğer Karşılıklar	142		
XII- TOPLULUK DIŞI PAYLAR			50
XIII- DİĞER PASİFLER			1,773
XIV- ÖZKAYNAKLAR			8,341
A. Ödenmiş Sermaye	5,578		
1) Nominal Sermaye	5,578		
2) Ödenmemiş Sermaye (-)	0		
B. Yedek Akçeler		716	
C. Muhtemel Zararlar Karşılığı	0		
D. Yeniden Değerleme Fonları	491		
E. Değerleme Farkları	1,556		
F. Negatif Konsolidasyon Şerefıyesi (Net)	0		
XV- KAR VEYA ZARAR			2,445
A. Dönem Karı veya Zararı		2,268	

1) Grubun Payı	2,249	
2) Topluluk Dışı Paylar	19	
B. Geçmiş Yıl Karları veya Zararları		177
1) Grubun Payı	177	
2) Topluluk Dışı Paylar	0	
TOPLAM PASİFLER		99,623

BİLANÇO DIŞI YÜKÜMLÜLÜKLER

I- GARANTİ VE KEFALETLER	15,094
II- TAAHHÜTLER	8,597
III- DÖVİZ VE FAİZ HADDİ İLE İLGİLİ İŞLEMLER	7,587
IV- DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	97,778
TOPLAM	129,056

11.6 Konsolide Gelir Tablosu

Oyak Bank A.Ş.'nin Oyak European Finance Plc., Oyak Anker Bank GmbH ve VfG (Verrechnungsstelle für Gewerblichewirtschaft mbH) ile konsolidasyon sonucu hazırlanan gelir tablosu aşağıda verilmiştir. Grubun toplam faiz gelirleri 13.96 milyar lira olurken , faiz giderleri 5.180 milyar lira olmuştur. Faiz dışı gelir 15,058 milyar lira, faiz dışı gideri 5.613 olarak gerçekleşmiştir. Grubun Karı 2.249 milyar lira ve Topluluk Dışı Payların Karı 19 lira olmak üzere toplam kar 2.268 milyar lira olmuştur.

Oyak Bank A.Ş. Konsolide Gelir Tablosu (Ana Ortaklık) (Milyar TL.)

		(31/12/1997)
I- FAİZ GELİRLERİ		13,976
A. Kredilerden Alınan Faizler	9,228	
B. Mevduat Munzam Karşılıklarından Alınan Faizler	0	
C. Bankalardan Alınan Faizler	1,700	
D. Bankalararası Para Piyasası İşl. Alınan Faizler	74	
E. Menkul Değerler Cüzdanından Alınan Faizler	2,128	
F. Diğer Faiz Gelirleri	847	
II- FAİZ GİDERLERİ		5,180
A. Mevduata Verilen Faizler	3,949	
1) Tasarruf Mevduatına	1,267	
2) Döviz Tevdiat Hesaplarına	125	
3) Altın Depo Hesaplarına	0	
4) Bankalar Mevduatına	1,220	

5) Diğer Mevduata	1,337	
B. Bankalararası Para Piyasası İşl. Ver. Faizler	0	
C. Kullanılan Kredilere Verilen Faizler	1,143	
D. Çıkarılan Menkul Kıy. Verilen Faizler	89	
E. Diğer Faiz Giderleri	0	
III- NET FAİZ GELİRİ (I-II)		8,796
IV- FAİZ DIŞI GELİRLER		15,058
A. Alınan Ücret ve Komisyonlar	524	
B. Sermaye Piyasası İşlem Karları	703	
C. Kambiyo Karları	12,350	
D. İştiraklerden ve Bağlı Ort. Alınan Kar Payları	0	
E. Olağanüstü Gelirler	0	
F. Diğer Faiz Dışı Gelirler	1,482	
V- FAİZ DIŞI GİDERLER		20,671
A. Verilen Ücret ve Komisyonlar	191	
B. Sermaye Piyasası İşlem Zararları	98	
C. Kambiyo Zararları	15,453	
D. Personel Giderleri	1,617	
E. Kıdem Tazminatı Provizyonu	166	
F. Kira Gideri	80	
G. Amortisman Giderleri	346	
H. Vergi ve Harçlar	269	
I. Olağanüstü Giderler	0	
J. Takipteki Alacaklar Provizyonu	1,541	
K. Diğer Provizyonlar	0	
L. Diğer Faiz Dışı Giderler	910	
VI- NET FAİZ DIŞI GELİRLER/GİDERLER (IV-V)		(5,613)
VII- VERGİ ÖNCESİ KAR/ZARAR (III+VI)		3,183
VIII- VERGİ PROVİZYONU		915
IX- NET KAR/ZARAR (VII - VIII)		2,268
A. Grubun Karı/Zararı	2,249	
B. Topluluk Dışı Payların Karı/Zararı	19	

12. SONUÇ

Türkiye'de yıllar süren konsolide mali tablo düzenleme zorunluluğu ilk olarak 1997 yılında bankalarda uygulamaya başlanmış ve 1998 yılında ilk tablolar yayınlanmaya başlanmıştır. Bu uygulama ile gerek kamu, gerekse, yatırımcılar finansal kurumlar topluluğuna dahil banka ve benzeri kuruluşların konsolide mali tablolarını görmeye başlamışlardır. Böylece bu toplulukların mali durumları ve faaliyet sonuçları hakkında daha geniş bilgiye sahip olacaklardır.

Diğer taraftan Avrupa Birliği ve gelişmiş ülkelerle uyum sağladığımız şu günlerde böyle bir düzenleme ile Türk bankacılığı daha ileriye sağlam adımlarla ilerleyecektir.

Yeni oluşturulan Rekabet Kurulu, içinde konsolide mali tablolar oldukça önem taşımaktadır. Yukarıda incelenen tebliğinde çözülemeyen bir sorunun bulunması durumunda, Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nun hazırladığı Türkiye Muhasebe Standardı 5 ve konsolide mali tabloların hazırlanması hususundaki "27 No.lu Uluslararası Muhasebe Standardı"nda, daha sonra Avrupa Birliği'nin konsolide mali tablolar ile ilgili direktiflerinde yer alan hüküm ve açıklamalardan faydalanma yoluna gidilebilir.

Türkiye'de yıllardır yaşanan kronik enflasyon banka mali tablolarını olumsuz yönde etkilemekte, bilgiler gerçeği yansıtmamaktadır. Mali tabloların enflasyondan arındırılması gerekir. Bu konuda TİMÜDESK ve uluslararası muhasebe standartları dikkate alınabilir. Türkiye'de hazırlanan konsolide mali tabloların da gerçeği tam olarak yansıttığı söylenemez. Bu nedenle konsolidasyon öncesi anan ortaklık ve bağlı oraklıklarla iştiraklerin mali tabloları enflasyon muhasebesine göre düzeltilmeli ve daha sonra konsolide edilmelidir. Bu şekilde bilgi kullanıcılarına daha anlamlı bilgiler sunulabilir.

Çalışmamızda 1997 yılı mali tablolarında ilk kez uygulanan konsolidasyon Oyak Bank A.Ş.'de incelenmiştir. Grubun mali tabloları konsolide edilmiş ve yayınlanmıştır. Dolayısıyla bu işlem Türkiye'de banka mali tablolarının konsolidasyonuna ilk örnekleri oluşturmaktadır.

KAYNAKLAR:

AB Resmi Gazetesi (OJ) L 193, 83/349/EEC sayılı ve 18.7.1983 tarihli, 7. Şirketler Direktifi

AKDOĞAN Nalan , Türkiye XI. Muhasebe Eğ. Sempozyumu, Tebliğ, Kıbrıs 1991

Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Bankaların Konsolide Mali Tablolar Düzenlemesine ve Konsolide Mali Tabloların İlanına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ, Resmi Gazete 10.05.1997 Cumartesi Sayı: 22985 (Asıl)

ERDOĞAN Nurten: Konsolide Bilançoların Düzenlenmesinde Değişmeler Yöntemi Uygulaması, Doktora tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 1988.

Finley E. B., Clyde P. S, **Business Combinations & Consolidated Financial Statements**, (Richard D. Irwin Inc.) 1983

Güvemli Oktay: **Kurumlar Topluluğunun Muhasebe, Finansman, Vergi ve Ticaret Hukuku Açısından Yönetimi**, (Marmara Üniversitesi Nihat Sayar Eğitim Vakfı Yayın No:451/684, İstanbul) 1993.

Josef A WISEMAN, James A. GASHIN, **Theory and problem of Advenced Accounting**, (Mc Graw - Hill Inc. Newyork) 1991

Paul M. F., William J. T., J. Arthur L.: **Advanced Accounting**, (South-Western Publishing Co., Ohio) 1990.

TURMOB, Türkiye Muhasebe Standartları 1997, (Türmob yayın no: 32, Tmudesk Seri No: 1, Ankara) 1997.